

NATURFREDNING I NORGE

1921

I

Fredningsmerket

CENTRALTRYKKERIET, KRISTIANIA

INDHOLD

<i>Landsforeningen:</i>	side
Aarsberetning for 1920	3
<i>Østlandske Kredsforening:</i>	
Aarsberetning for 1920	8
Regnskap for 1920	12
Medlemsfortegnelse	13

Aarsberetning fra Landsforeningen for Naturfredning i Norge for 1920.

Landsforeningen har i 1920 bestaaet av de samme kredsforeninger som før, nemlig *Østlandske, Vestlandske, Trøndelagens* og *Nord-Norges*. Aarsberetningen fra *Østlandske* er inkommet og indtas i nærværende hefte. *Nord-Norges* Kredsforening har henvist til sin i «Naturfredning» hefte II for 1920 indtagne aarsberetning for 1914—19 og av hensyn til trykningsutgiftene ikke troet at burde utsende nogen særskilt beretning for 1920. Heller ikke *Trøndelagens* Kredsforening utsender nogen særskilt aarsberetning for 1920.

Med velvillig hjelp av Kirkedepartementet, som ydet et bidrag av 400 kroner til trykningen, har man i hefte II —1920 «Naturfredning i Norge» kunnet trykke og utdele bygartner Røhnes avhandling om plombering av gamle trær. Likeledes har departementet ydet bidrag til anskaffelse av skilter for gjenstande som fredes ved privat tinglæst erklæring, se hefte I —1918 side 19. Tegning til dette skilt er uten godtgjørelse levert av gravør Ellef Nilsen.

Av saker, som ellers har været gjenstand for foreningens oppmerksomhet i det forløpne aar, skal man nævne følgende.

Mot paatænkt indførelse til landet av den amerikanske bisamrotte har man sendt en forestilling til vedkommende departement, hvori fremholdes at det ved tidligere overførsel til Europa hadde vist sig at det var umulig at undgaa at rodden spredte sig omkring til stor skade for landbruket og ferskvandsfiskerierne, og at akklimatiseringen i Europa medførte at rottens pels ikke fik selv den ringeste handelsverdi.

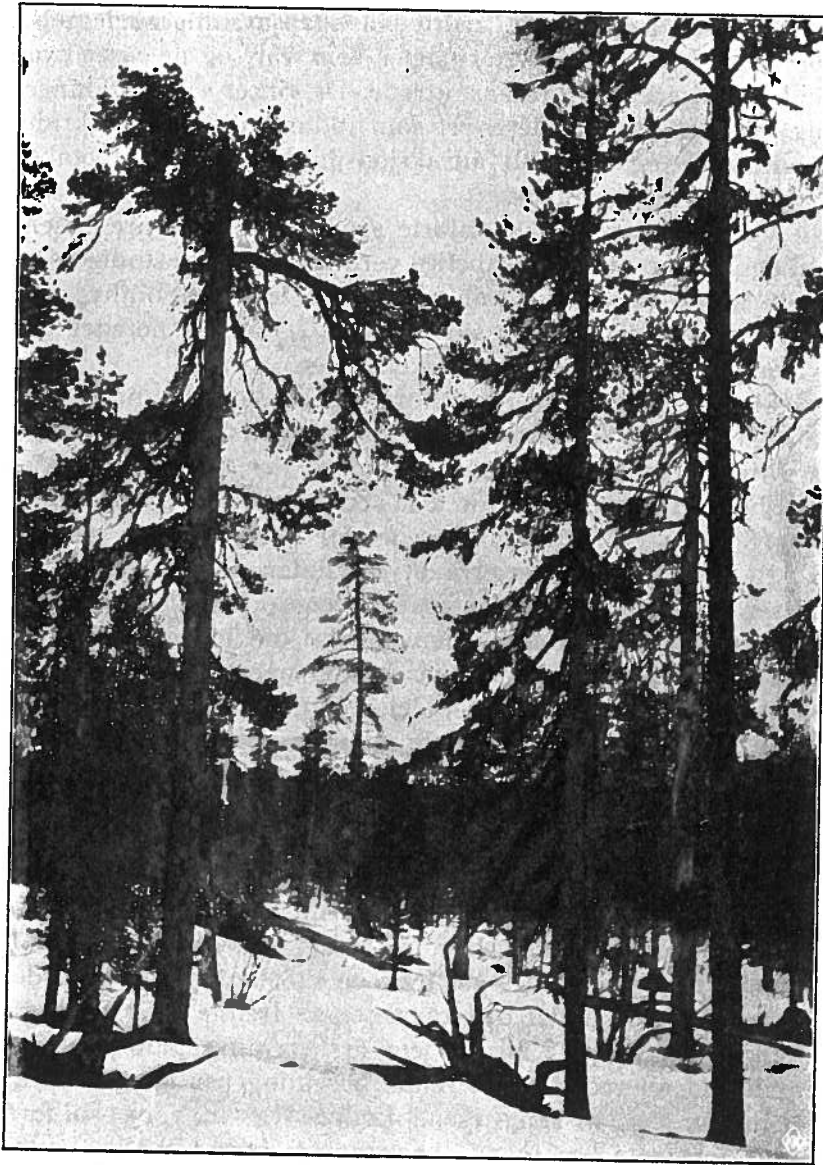
Man har ogsaa indgit til vedkommende departement en forestilling om at sløife skudpræmien paa bjørnen, idet man ansaa dette tilstrækkelig til at bevirke at bjørnen ikke blir utryddet i landet, men at dens antal dog holdes inden rimelige grænser.

Man har sammen med bestyreren av Universitetets oldsaksamling gjentat en tidligere henvendelse til Arbeidsdepartementet om at der i alle fremtidige vasdragskoncessioner indtas bestemmelse om at videnskabelig undersøkelse av de strækninger som berøres av koncessionen, skal finde sted paa koncessionshaverens bekostning, hvor departementet efter konference med naturvidenskabelige og oldsakkyndige autoriteter finder at det bør ske. Departementet har nemlig hittil ikke fundet at burde opta denne bestemmelse i andre koncessioner end dem hvor forholdene paa forhaand vites at gjøre det paa-krævet.

Til Veidirektøren har man sendt en forestilling, skjønt liggende utenfor foreningens egentlige omraade, om at søke bevart uforandret enkelte strækninger av vore gamle veie.

Da der opstod spøragsmaal om at hæve den Skjeggedalsfossen og Tyssestrengene av Den norske Turistforening paalagte servitut, tilsigtende deres uforandrede bibeholdelse gjennom tidene, fandt man det sin plikt at fremholde sit syn paa spøragsmaalet og anførte da bl. a. følgende:

«Da turistforeningen i 1898 fikk fredningsservituttet lagt på Skjeggedalsfossen og Tyssestrengene, var det med den uttrykkelige forutsetning, at det skulde gjelde for alle tider, til seneste slekter. Fredningen av de omhandlede fosser var foranlediget av Yngvar Nielsen efter modent overlegg og med stort fremsyn. Naturfredningen har en dobbelt opgave, både å bevare noget av den oprindelige natur og, derigjennem, å gi en bakgrunn til forståelse av de kulturelle — eller, om man vil, industrielle — fremskritt. Man kan neppe finne nogen bedre illustrasjon enn disse fosser. Fra Oddas røkfylde fabrikgryte, gjennom Tyssedalens ødelagte egn kommer man uventet inn i dalgryten under Skjeggedalsfossen, i en oprindelig egn hvor man får se i al sin ubundne prakt fossene, vasdraget som lengere nede med sine lenkebundne og av mennesker regulerte

Nationalparkstrekning ved Vagatimsjøen

i Pusvikdalførets statsskoger, Sør-Varanger herred, Finmark fylke. Areal ca. 500 hektar. Vesentlig furuskog, iblandet endel løvskog. Typisk urskog, uberørt av hugst — furutrær opptil 600 à 800 år gamle — trær forevrig i alle aldre fra små planter av og opover. Skogen kun benyttet av flytflappene enkelte tider (barken).

krefter har bevirket de nedre landskapsavsnitts ødeleggelse. De viser noget av det Hardanger som var, og de viser hvad industrialiseringen formår å utrette. De virker som en «lunge» i en by og de vil, efterhvert som industrialiseringen skrider frem, mer og mer bli attraksjonspunkt for våre hjemlige turister og naturvenner.

Ved siden av de her anførte grunner til å bevare fossene vil også den rent videnskabelige verdi av dem som studieobjekt være av en så stor vekt at man må betenke sig omhyggelig, før man prisgir dem til ødeleggelse og derved bereder den videnskabelige forskning vanskeligheter.

Skulde Den norske turistforening allikevel finne at den må gå til et så skjebnesvangert skritt som å fravike frednings-servitutten, må vi få uttale det håb at der må kunne opnås enighet om samarbeide for å få sikret en annen av vårt lands vakre fosser og å få denne fredet for efterslekten.»

Resultatet blev desværre at servituten på de ovennævnte fosser blev frafaldt; men man har senere havt den glæde fra Turistforeningen at motta henvendelse om fredning av andre fosser istedet, og forhandlinger herom pågår.

Av andre saker som fremdeles er under behandling, skal man nævne fredning av Jotunheimen og fredning av visse strækninger og forekomster paa Spitsbergen. Man har endvidere gjentat sit tidligere andragende om statsbidrag.

Allerede før stiftelsen av naturfredningsforeningen var der ved skogvæsenets foranstaltning fredet adskillige trær og enkelte interessante skogbestand rundt om i landet i de offentlige skoger. Skogdirektøren har nu under utarbeidelse en fullstændig fortegnelse over de trær og skogbestand, som således i årenes løp er fredet av skogvæsenet. Denne fortegnelse vil i sin tid bli indtat i foreningens årsberetning. Man begynder imidlertid allerede i nærværende beretning paa gjengivelse av en del av disse av skogvæsenet fredede trær m. v. og skal fortsette dermed i kommende beretninger. Man hitsætter nu avbildninger av:

1. Interiør fra nationalparken ved Vagatim (se side 5).
2. Gammel kjæmpefure ved Graddis fjellstue (se side 9).
- 3—4. Den store bergflette paa Anuglen (se side 11).

Landsforeningens regnskap for 1920 viser

Indtægt:

Beholdning fra 1919	kr. 481,90
Kirkedepartementets bidrag:	
a) til trykning av Røhnes avhandling	kr. 400,00
b) til skilter	» 389,30
	» 789,30
Solgte eksemplarer av hefte II — 1920	» 51,50
	<u>Tils. kr. 1 322,70</u>

Utgift:

Trykningsutgifter	kr. 856,56
Skilter til privat fredning, emballage dertil m. v.	» 376,70
Porto, papir etc.	» 21,94
Beholdning til 1921	» 67,50
	<u>Tils. kr. 1322,70</u>

Kredsforeningenes bidrag for 1920 vil komme til inntægt i 1921.

Thb. Heyerdahl.

Carl Dons.

O. T. Grønlie.

Jens Holmboe.

Aarsberetning for 1920 for Østlandske Kredsforening for Naturfredning i Norge.

Bestyrelsen tillater sig herved at fremlægge beretning for kredsforeningens virksomhet i 1920, sammendrag av regnskapet for dette aar samt medlemsfortegnelse pr. 1 januar 1921. Regnskapet er gjennomgaaet av revisor og fundet i orden.

Foreningen har nu 47 livsvarige og 117 aarsbetalende medlemmer. Paa generalforsamlingen den 22 april 1920 blev til æresmedlem valgt geheimrat, professor Conwentz, foregangsmanden for naturfredning i Europa. Til medlemmer av styret valgtes den fratrædende direktør Reusch og istedetfor oberst Sejersted, som frabad sig gjenvalg, ekspeditionschef Heyerdahl. Revisor major Gleditsch gjenvalgtes. Som foreningens kasserer forretter fremdeles velvillig advokat Anton Heyerdahl.

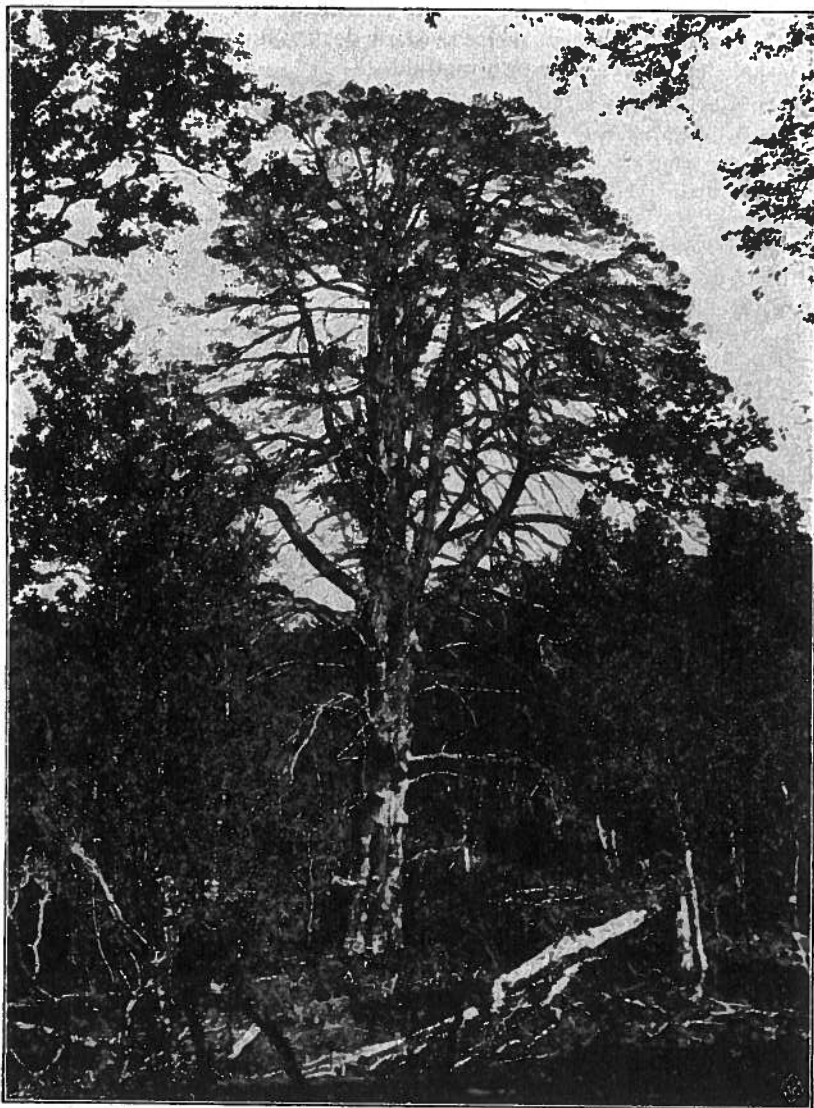
De i forrige aarsberetnings slutning nævnte saker vedkommende *skjælførekosten* i *Skaadalen* og om naturparker i *Rendalen* og *Jotunheimen* er fremdeles under behandling. Heller ikke er der faldt nogen avgjørelse om den ansøgte fredning av *vildrenen* paa den sydlige del av Hardangerviddan. Selv en fredning som indskrænker sig til renen paa statens eget høifjeld, synes det at være umulig at opnaa efter jagtloven efterat staten har git fra sig sine rettigheter her og overladt bestemmelsesretten til fjeldstyrerne. Hvorvidt naturfredningsloven kan komme til anvendelse blir da et andet spøragsmaal. Nordenfor og østenfor en linje begrænset av Bergensbanen fra Kristiania til Gol og av veien mellem Gol og Lærdal foreslaar skogdirektøren hel fredning av vildrenen i 10 aar.

Efterat der i Stavanger er dannet en norsk ornithologisk forening har kredsforeningen sat sig i forbindelse med den for at søke opnaaet fredning av en del av *Jæren* eller opprettelse av en naturpark dersteds, hvorom tanken blev fremsatt allerede for aar tilbake av professor R. Collett.

Nogen kgl. resolution om fredning er ikke faldt i det forløpne aar for denne kredsforenings omraade. Men der er ved thinglyste erklæringer fra grundeierne om fredning for al fremtid fredet nogen særdeles interessante trær nemlig:

1. en *slangegran* paa Haga i Jevnaker (*picea excelsa f. virgata*) tilhørende Sverre G. Melingen. Den har en stammehøide av 18 m. og omkreds 29 cm. i brysthøide.
2. en stor *skjærgaards-furu* paa Burø i Tjøme, tilhørende Harald A. Isaachsen. Den maaler ikke mindre end 2,5 m. i omkreds en meter fra roten.
3. «*Tuftbjørken*» paa Tuft i ytre Sandsvær, tilhørende Hj. Øiestad. Det er en sjelden pragtfuld og stor hengebirk, vel 23,5 m. høi.
4. «*Fossbjørken*» paa Foss i ytre Sandsvær, tilhørende Thorbjørn Foss, en «søster» til Tuftbjørken.

Stor furu «Methusalem» ved Graddis fjellstue

i Saltdal statsskog, Saltdal herred, Nordland fylke. Ca. 300 meter øst for fjellstuen. 431 meter over havet — 17½ meter høi — 3.45 meter i omkreds i brysthøide — holder denne tykkelse til ca. 6 meters høide. En mengde grener på billedet er tildels av bygningstammers forhet. Av innhug ved roten kan man se, at det har været forsøkt å hugge den tidligere, men formentlig opgit da det vilde bli for besværlig.

5. En ener paa Saltkop i Slagen, tilhørende O. A. Nielsen. Den er 7,25 m. høi, stammens nedre kvistfrie del 2,05 høi og 1,15 m. i omkreds, saaledes sjelden stor og pragtfuld.

Det maa noteres som en særdeles glædelig omstændighed at flere av disse fredninger er tilblevet efter eiernes eget initiativ. Ogsaa andre tegn tyder paa at sandsen for naturfredning er i vekst; man noterer sig saaledes med glæde, at et par offentlige institutioner og kommuner har indskrevet sig som medlemmer av kredsforeningen.

Efter indhentede meddelelser fra værgerne synes det som om de hittil besluttede fredninger virker godt og respekteres av publikum. En sørgelig undtagelse er den fredede slangegrøn i Frognersæterskoven ved Kristiania, som der er brukket flere grene av trods at den er forsvarlig indgjærdet. Den fredede «Matrandgrøn» erindrings fra kampen den 15 august 1814 (se aarsberetningen for 1917 side 15), er nedblaast under en storm. Jørgen Moes «Den gamle Mester» i Krødsherred har under en storm mistet en av sine hovedgrener, men man har truffet forføjninger til at hindre at dette medfører yderligere skade paa træet.

Kredsforeningen har i Landsforeningen deltatt i behandling av en række forskjellige saker, hvorom man henviser til dennes aarsberetning.

Man gjentar sine opfordringer i tidligere aarsberetninger til medlemmerne om at arbeide for økning av Kredsforeningens medlemsantal, ikke mindst de livsvariges, hvis kontingent gaar til foreningens faste fond, mens renterne aarlig kan disponeres av foreningen. Fondet utgjør nu kr. 1960.00

Kristiania i februar 1921.

*Thb. Heyerdahl. H. Jelstrup. Alex. Nansen.
H. Reusch. N. Wille.*

Bergflette (efeu) i Anuglens statsskog

i Tysnes. Antageligvis landets største. Totalhøiden er ca. 19 meter og stammens tværmål ved jorden 37 cm., højere oppe 50 cm. og dens omfang henholdsvis 25 cm. og 94 cm. Den omtales allerede af Schübeler og en beskrivelse findes i «Naturen» decbr. 1909.

**Utdrag av regnskapet 1920 for Østlandske Kredsforening
for Naturfredning i Norge.**

Indtægt:	
Beholdning pr. 1 januar 1920 i bank og kasse.....	kr. 554.06
Aarsbetalende medlemmers kontingent:	
1 for 1918.....	kr. 4.00
12 for 1919 á 4 kroner.....	» 48.00
107 for 1920 á 4 ».....	» 428.00
4 for 1920 á 10 kroner.....	» 40.00
	» 520.00
Livsvarige medlemmers kontingent:	
13 á 40 kroner.....	» 520.00
1 á 100 kroner.....	» 100.00
1 á 20 kroner (tidligere medlem av Trøndelagens Kredsforening).....	» 20.00
	» 640.00
Renter:	
av livsvarige medlemmers fond.....	kr. 98.67
i Incassobanken.....	» 2.50
i Sparebanken.....	» 17.90
	» 119.07
	kr. 1833.13

Utgift:	
Tryksaker, porto, annonser m. v.	kr. 235.70
Thinglæsning av to fredningserklæringer.....	» 6.00
Gjærde om søllegranen paa Kolstad.....	» 35.00
Trykning av aarsberetning.....	» 340.47
Landsforeningen kontingent.....	» 173.33
Livsvarige medlemmers fond innsat i bank.....	» 640.00
Beholdning pr. 31 december 1920:	
Sparebanken.....	kr. 524.29
Creditbanken.....	» 18.17
	» 542.46
÷ kassereren tilgode.....	kr. 139.83
	» 402.63
	kr. 1833.13

Livsvarige medlemmers fond utgjorde pr. 31 december 1920 kr. 1960.00.
Restancer paa kontingent pr. 31 december 1920 kr. 16.00

Medlemsfortegnelse pr. 1. januar 1921.

ÆRESMEDLEM

Conwentz, geheimerat. Berlin.

A. Livsvarige (kr. 40.00 engang for alle).

Aall, Hans, direktør	Bygdø
Andresen, Nicolai, fabrikeier	Kristiania
Berg, Jens W., verkseier	Kristiania
Broch, Hj., dr. docent	—»—
Bruun, Eskild, høiesteretsadvokat	—»—
Børs, Otto, direktør	—»—
Det kgl. Selskab for Norges Vel	—»—
Egeberg, Ferd., kabinetskammerherre	—»—
Eitzen, Camillo	—»—
Fearnley, Ths., hofjægermester	—»—
Fett, Harry, riksentikvar	—»—
Hartmann, G., ingeniør	—»—
Heiberg, Axel	Lysaker
Hesselberg, Sigurd, grosserer	Kristiania
Ingier, Alexandra, dr. med.	—»—
Klingenberg, H. O., advokat	—»—
Kongsbergs Formandskap	Kongsberg
Landsforening for Reiselivet i Norge	Kristiania
Leisner, verkseier	—»—
Lindboe, Einar, læge	—»—
Lund, Otto, forstkandidat	Drammen
Løvenskiold, Harald, godseier	Vækkerø, Lysaker
Mathiesen, H., kammerherre	Kristiania
Meyer, Hans A.	Mo i Ranen
Mustad, Else, frue	Høvik
Møystad, H., godseier	Elverum
Nansen, Alexander, advokat	Kristiania
Nansen, Fridthjof, professor	—»—
Norsk Hotelforening	—»—
Nygaard, Constance f. Wiel	—»—
Nygaard, W., forlagsbokhandler	—»—
Nyquist, Arild, skibsreder	—»—
Olsen, Rudolf, skibsreder	—»—
Printz, Jens, sekretær	—»—
Reusch, H., dr.	—»—
Ringnes, Ellef, bryggerieier	—»—
Saxlund, E., advokat	—»—
Sejersted, H. N., overingeniør	—»—
Stamsø, H., sekretær	—»—

Stang, J. B., skibsreder	Kristiania
Steen, Johan, grosserer	—»—
Treschow, F., godseier	Larvik
Turistforening, Den norske	Kristiania
Wedel Jarlsberg, C., godseier	—»—
Wedel Jarlsberg, Mathilde, frue	—»—
Wilse, A. B., fotograf	—»—
Young, Fridthjof, godseier	Hakedal

B. Aarlig betalende medlemmer (kr. 4.00 pr. aar).

Aagaard, B, inspektør for ferskvandsfiskerierne ..	Kristiania
Aars, N, Ph., forstmester	Skøien st.
Aars, Sophus, kgl. fuldmægtig	Kristiania
Arneberg, Halfdan	—»—
Bache, Torleif	Drammen
Bang, Cath., generalkonsul	Kristiania
Bang, Eilif, kontorchef	—»—
Barth, P. W., bureauchef	—»—
Bentzon, N., apoteker	Kragerø
Berg, Nils Chr., verkseier	Jevnaker
Berge, Johan, overlærer	Randal pr. Tønsberg
Bonnevie, Kristine, professor	Kristiania
Borchgrevink, H. Chr., skogforvalter	Lillehammer
Bruun, Sverre, overlærer	Tønsberg
Bugge, O., skogforvalter	Mosjøen
Christiansen, Otto	Kristiansand
Christiansen, Thea, frk.	—»—
Christophersen, A., kontorchef	Kristiania
Claussen, Christian, fuldmægtig	—»—
Cranner, B. Hansteen, professor	Aas
Dahl, Ove, konservator	Kristiania
Dannevig, Alf, cand. real	Arendal
Dehn, E., cand, polit.	Kjøbenhavn
Delphin, Kr., overrettsakfører	Kristiania
Fauchald, ekspeditionschef	—»—
Foss, A., ingeniør	—»—
Giertsen, Giert, cand.	—»—
Gjersøe, Marius, disponent	—»—
Gleditsch, K. G., major	—»—
Gran, H. H., professor	Slemdal i Aker
Gulbrandsen, Carl, grosserer	Kristiania
Gulbranson, Joh., sorenskriver	Aasnes
Hanssen, Rolf, disponent	Kristiania
Hartvig, P., læge	Kragerø
Haug, Hans, forstmester	Larvik

Haug, Therese, frk.....	Kristiania
Hauge, Maurits, overlærer.....	Tønsberg
Hegermann, Bernt.....	Ljan
Heiberg, T. A., direktør.....	Kristiania
Heim, Ant., direktør.....	—»—
Heyerdahl, Anton, advokat.....	—»—
Heyerdahl, Thb., ekspeditionschef.....	—»—
Hoel, Adolf, universitetsstipendiat.....	—»—
Hoffstad, O. A., overlærer.....	Sandefjord
Hougen, J., ekspeditionschef.....	Kristiania
Huitfeldt, Hans, læge.....	—»—
Huitfeldt-Kaas, Hartvig, fiskeristipendiat.....	—»—
Hveding, Arthur, sekretær.....	—»—
Jebe, Fredrik, byraachef.....	—»—
Jelstrup, Henrik, skogdirektør.....	—»—
Jensen, K., brukseier.....	Kragerø
Johannessen, Axel, professor.....	Kristiania
Juell, Chrf., stadsdyrlæge.....	Kristiansand
Kildal, W., forstmester.....	Maridalen
Kiær, Johan, professor.....	Kristiania
Kjær, A., bibliotekar.....	—»—
Klingenberg, K. S., major.....	—»—
Knudsen, Gunnar, statsminister.....	—»—
Knudsen, Magnus, grosserer.....	Arendal
Koren, D., stiftamtmand.....	Kristiansand.
Korsmo, E., professor.....	Kristiania
Landmark, A., fiskeriinspektør.....	—»—
Lindvig, A. O., statsraad.....	—»—
Lindvig, F., frue.....	—»—
Lindvig, Jac. M. H., skibsreder.....	—»—
Lynge, B., docent.....	—»—
Mathiesen, C. M., rørlegger.....	—»—
Motzfeldt, Ulrik, dr. jur., byretsassessor.....	—»—
Mustad, W., fabrikeier.....	—»—
Münster, Ths., bergmester.....	—»—
Myrrhøvd, A. K., professor.....	Aas
Narvesen, B., direktør.....	Ringebu
Nergaard, Olav, skogeier.....	Aasta
Nielsen, C. E., telefondirektør.....	Drammen
Nilson, Robert, skibsreder.....	Kristiania
Nordhagen, Joh., overlærer.....	—»—
Nordhagen, Rolf.....	—»—
Norenberg, Georg.....	—»—
Olsen, Carl, postfuldmægtig.....	—»—
Omsted, Carl, sekretær.....	—»—

Oxaal, J., statsgeolog	Kristiania
Quisling, dr.	- » -
Qvale, Finn, major	Hønefos
Resvold, Thekla R., amanuensis	Bestum
Resvoll-Holmsen, Hanna, cand. real.	Vettakollen
Ringnes, Chr. M., direktør	Kristiania
Ringnes, Ellef, jr., gaardbruker	Krødsherred
Ruden, Ivar, skoginspektør	Kristiania
Ruud, Tidemand, overlærer	Kragerø
Sakshaug, A., skogforvalter	N. Aurdal
Saxlund, M., skogdirektør	Veldre
Schiørn, Karl, overlærer	Tønsberg
Schou, Einar, byraachef	Kristiania
Schwartz, Ths. W., direktør	- » -
Sejersted, N. J., oberst	- » -
Simensen, C. Nordahl, kontorchef	Larvik
Simonsen, Carsten	Elverum
Skogdirektørens kontor	Kristiania
Skougaard, Johan, veidirektør	- » -
Spiess, G., apoteker	Dokka
Svendsen, H. Ludv.	Gjøvik
Stang, P., dr.	Kristiania
Tandberg, G., landbruksdirektør	- » -
Thoresen, Ole R., skibsreder	Skøien
Traaen, Carl, fhv. skolebestyrer	Stabæk
Tyvold, Bjarne, overlærer	Bergen
Ulvik, Elisa, frk.	Kristiania
Vegard, K. N., grosserer	Fredrikstad
Vogt, N., statsgeolog	Stabæk
Voss, Elise	Kristiania
Welhaven, J. A., byraachef	- » -
Werenskiold, W., universitetsdocent	- » -
Wiborg, Justus, ingeniør	Kalvild pr. Lillesand
Wiborg, Kathinka, frue	- » -
Wiborg, Thomas Hj.	Kragerø
Wille, N., professor, dr.	Kristiania
Winsnes, H., apoteker	Drammen
Ytterbøe, S., overlærer	Sandefjord

NB. Indmeldelse i foreningen mottages av hvemsomhelst av styrets medlemmer og av kassereren, høiesteretsadvokat Anton Heyerdahl, Karl Johansgt. 27, Kristiania.

Generalforsamling holdes paa Universitetet (fakultetssalen)
mandag 11 april 1921 kl. 2 em.